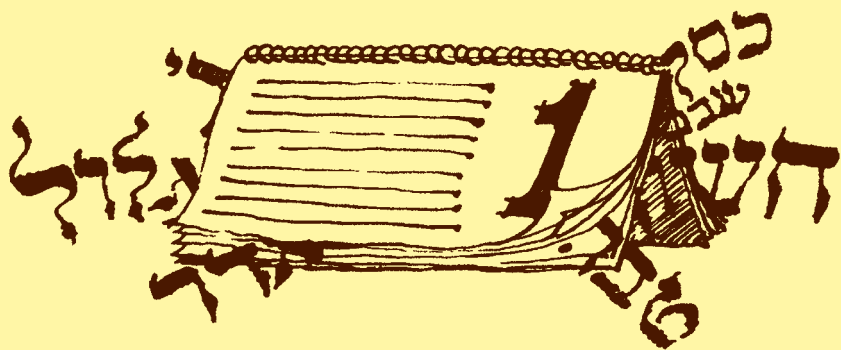

Jan Divecký

Židovské svátky

*Kalendářem
od Pesachu
do Purimu*

Text © Jan Divecký, 2005
Illustrations © Hana Pavlátová, 2005
© Nakladatelství P3K, 2005

ISBN 80-903584-3-8, 80-903587-3-X (tištěná kniha)
ISBN 978-80-87186-12-1 (ekniha pdf)

Obsah

Předmluva	7
Kalendář	9
Měsíce židovského kalendáře	12
Roš chodeš	14
Pesach	16
Omer	23
Šavuot	26
Postní dny	29
Roš hašana	33
Jom kipur	40
Sukot	45
Šmini aceret	50
Chanuka	52
Tu bišvat	56
Purim	60
Slovník pojmů	64
Užitá literatura	76

Předmluva

Byť se to někomu může zdát nelogické, často a rád zahajují povídání o židovských svátcích imaginární archeologií. Vždyť jako hledači historie opatrně odkrývají jednotlivé vrstvy a skládají si z nich mozaiku věků, tak i my se můžeme se zaujetím propracovávat k základům celé stavby souhrnně označované jako židovské svátky.

Každá historická etapa obohatila židovský kalendář o nějaké významné datum. Kdybychom dnes měli možnost nahlédnout do izraelských měst doby krále Davida a sledovat oslavy svátků, asi bychom se divili. A kdyby nás viděl Davidův syn Šalomoun, jistě by se divil také.

Vše připomíná známý talmudický příběh. Moše (Mojžíš) je těsně před smrtí a Bůh mu diktuje text svaté Tóry. Občas přikáže okrášlit vybrané písmenko zvláštní korunkou. Moše se ho ptá: „Pane Bože, není text Tóry už tak dost složitý? K čemu ty různé korunky?“ A Bůh mu odpovídá: „Jednou se najde rabín, který si s korunkami poradí.“ Zvědavý Moše by takového mudrce rád viděl, a tak ho Bůh v mžiku přenese do učebny rabi Akivy. Rabi Akiva právě vysvětluje svým žákům tajemství korunek písmen Tóry. Moše tiše sedí a ničemu nerozumí. Po chvíli se osmělí a zeptá se: „Rabi, odkud znáš tato tajemství?“ A rabi Akiva mu s klidem odpoví: „To vše je naše dávná tradice předávaná z generace na generaci, pramenící u samotného Mošeho, našeho učitele...“

Úsměvná historka má v Talmudu smutný konec, ale ten si nechme pro jinou příležitost a zatím se vraťme k tématu židovských svátků. Sledujme jako archeologové jednotlivé historické vrstvy. V samotném základu objevíme příkazy Tóry. V nich jsou pevně zakotveny naše nejvýznamnější svátky. Ke každému nám Tóra sděluje určitý detail. O vrstvu výš nacházíme zvyky z doby prorocké, z doby, kdy ještě stál Šalomounův Chrám a po Izraeli chodil kupříkladu prorok Elijahu (Eliáš). V době druhého Chrámu se zrodily první „historické“ svátky – Chanuka a Purim. A v ještě

vyšší vrstvě nacházíme stopy talmudických disputací. V raném středověku se formuje sváteční liturgie, později dochází k výraznějším rozdílům mezi zvyky „španělského“ (sfaradského) a „německého“ (aškenázského) židovstva. V 17. století zesiluje vliv mystické kabaly. V 18. století se rodí východoevropský chasidismus. 20. století je ve znamení historické tragédie, kdy evropskému židovstvu zasazuje tvrdou ránu holocaust, ale i zázračné renesance, když v roce 1948 vzniká moderní Stát Izrael.

Židovské svátky se mění v dějinném běhu. Posouvá se jejich význam. Krásně to lze dokumentovat na příkladu zimního svátku světél – Chanuce. Chanuka byla původně oslavou vítězství Makabejců nad Řeky, připomínkou znovuzasvěcení jeruzalémského Chrámu jedinému Bohu. V dobách těžkého římského útlaku, v dobách, kdy makabejský trůn kolaboroval s oficiální mocí, zdůrazňovali rabíni chanukový zázrak, při kterém olej z jednoho malého džbánku vydržel hořet po osm dní. Pražský rabi Löw (Maharal) viděl v osmi dnech svátku světél symboliku vyvolenosti židovského národa, která neztrácí na významu ani v těžkém exilu. Chasidští mistři vnímali sílu malého plamínku, který proráží hlubokou tmou zimní noci. Po vzniku Státu Izrael se důraz zaměřil na hrdinství malé skupiny židovských bojovníků stojících odhodlaně proti nesmírné přesile nepřátelských armád. A v dnešních Spojených státech jsou Chanuka a chanukové dárky židovskou odpovědí v čase křesťanských Vánoc.

Užil-li jsem v této předmluvě termínu archeologie, berte to, prosím, pouze jako nadnesený příměr. Nemám ani v nejmenším úmyslu přistupovat k židovským svátkům jako k odtazitému historickému tématu. Naopak! Vždyť právě svátky, jejich tradice a zvyky jsou často tím zázračným elixírem, který do jindy opuštěných synagog vrací život, jsou pojátkem, které dnešní generaci pevně poutá ke kořenům sahajícím hloubkou židovské historie až k biblickým praotcům.

Jan Divecký

Pokud to bylo možné, volili jsme hebrejské varianty jmen postav a knih. Pro čtenáře zvyklé na české názvosloví uvádíme při prvním užití hebrejského výrazu v závorce český ekvivalent, například Moše (Mojžíš). Součástí knihy je i abecedně řazený slovník vybraných pojmů.